

MTK:n ympäristöohjelma 2011 →

1. Johdanto

Luet MTK:n ympäristöohjelmaa. Tämän ohjelman arvoja ovat ylisukupolvisuus, luonnonvarojen kestävä käyttö ja kunnioitus, jota tunnemme suomalaista luontoa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia kohtaan. Nämä arvot ja suomalaiset luonnonvarat ovat elinkeinojemme perusta. Uudistuvat luonnonvarat tarjoavat meille useita ratkaisuja ja mahdollisuuksia vastata sekä kotimaisiin että laajempiinkin ympäristöongelmiin.

Meille on tärkeää siirtää tila seuraavalle sukupolvelle paremmassa kunnossa, kuin millaisena se on aikoinaan otettu vastaan.

Maa- ja metsätalous sekä maaseutuyrittäjyys luovat suomalaisen maaseutumaiseman.

2. Maanomistusoikeus kunniaan

Yksityinen maanomistus on perusta kaikelle maaseudun elinkeinotoiminnalle. Maanomistuksen perustuslainsuojaa ja siihen kuuluvia oikeuksia tulee edistää.

Maaomaisuuden käyttöä on rajoitettu lainsäädännöllä muita omaisuuslajeja tiukemmin. Maanomistajien oikeusturvaa on parannettava ja siksi toimimme maaomaisuuden käyttöä liiaksi rajoittavan lainsäädännön korjaamiseksi.

Lunastuslainsäädännön korvaussäännökset tulee muuttaa niin, että ne takaavat maanomistajille kaikissa tilanteissa oikeudenmukaisen korvauksen aiheutuvista menetyksistä.

Kun toisen kiinteistöä käytetään liiketoiminnan harjoittamiseen - kuten voimajohtojen, maakaasulinjojen ja tuulivoimaloiden sijoittamiseen tai kaivostoiminnan harjoittamiseen - maanomistajalle kuuluu kohtuullinen osuus liiketoiminnan tuotosta. Maankäyttölainsäädännön tulee jatkossa taata maanomistajalle kohtuullinen tuottoon perustuva korvaus omistamillaan alueilla harjoitettavasta liiketoiminnasta.

Maanomistajan tulee voida vaikuttaa alueensa kaavoitukseen siten, ettei kaavoitus aiheuta maanomistajalle kohtuuttomia rajoituksia ja edunmenetyksiä.

Maanomistajalla tulee olla uuden vesilain pohjavesien käyttöhierarkian mukaisesti ensisijainen käyttöoikeus alueensa pohjavesivaroihin.

2.1. Jokamiehenoikeudet

Jokamiehenoikeudet ovat elämänlaatua. Jokamiehenoikeus on yksityisen kansalaisen mahdollisuus liikkua, oleskella ja kerätä luonnontuotteita toisen alueella aiheuttamatta haittaa tai häiriötä. Jokamiehenoikeuden nojalla ei tule voida harjoittaa liiketoimintaa toisen maalla.

Perinteiset jokamiehenoikeudet tulee Suomessa säilyttää sekä selkiyttää jokamiehenoikeuksien käytön rajat.

2.2. Saanko luvan? Maaseutuelinkeinojen harjoittamisessa tarvitaan muun muassa maankäyttö- ja rakennuslain, ympäristönsuojelulain, vesilain ja maa-aineslain mukaisia lupia.

Lupa- ja ohjausjärjestelmien tulee olla joustavia sekä tukea kestävä kehityksen mukaista maa- ja metsätaloutta ja maaseutuyrittämistä. Maassamme vallitsevat erilaiset paikalliset käytännöt asettavat elinkeinonharjoittajat eriarvoiseen asemaan sekä vaikeuttavat lupamenettelyä ja ammatinharjoittamista. Lupajärjestelmien tulee olla yhtenäisiä ja luvanhaltijoiden kohtelun yhdenvertaista. Lupien tulkintaohjeiden tulee perustua lakiin ja olla elinkeinon sopivia sekä yrittämiseen kannustavia.

Virkistysarvokauppa

Virkistysarvokauppa on keino yhdistää luonnon virkistysarvo, maisema ja maanomistajan taloudelliset tavoitteet. Kaupassa maanomistaja voi esimerkiksi sitoutua hoitamaan metsäaluetta niin, että sen virkistysarvot säilyvät. Metsähakkuita voidaan siirtää, alue säilyttää puustoisena tai vaikkapa niittynä taikka avata näkymä lähijärvelle. Sopimus tehdään määräajaksi maanomistajan ja maisema-arvon ostajan yhdessä sopimaa korvausta vastaan.

3. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Maaseudun elinkeinot perustuvat luonnonvarojen kestäväan käyttöön, joten myös ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat olennainen osa kestäväan kehityksen mukaista tuotantoa. Ympäristön- ja luonnonsuojelua toteutetaan tällä hetkellä monin maanomistajalle vapaaehtoisin ja ei-vapaaehtoisin toimin. Riittävä luonnonsuojelun taso on saavutettavissa nykyisin keinoin. Olemassa olevia suojelualueita on hoidettava siten, että varmistamme luonnon monimuotoisuuden säilymisen. Suojelun tulee aina perustua täyden korvauksen periaatteelle.

METSO -ohjelma lisää metsien monimuotoisuutta

Vapaaehtoinen, määräaikainen, täyden korvauksen periaatteelle perustuva ja metsänomistajalähtöinen metsien suojelu on osoittautunut hyväksi keinoksi turvata metsien monimuotoisuus. Tällainen metsien suojelu on saavuttanut metsänomistajien laajan hyväksynnän. METSO -ohjelman periaatteiden mukaista suojelua edistetään sopivissa kohteissa.

3.1. Luonnon monimuotoisuuden suojelu

EU:ssa ja Suomessa suojeltavien lajien ja luontotyyppien listat on ajanmukaistettava saavuttaaksemme tarkoituksenmukaisen suojelun tason.

Metsät ovat sekä pinta-alaltaan että lajimäärältään Suomen luonnon merkittävin elinympäristö. Pääosa Suomen uhanalaisista lajeista elää metsissä. Metsänomistajien tulee saada käyttöönsä tiedot uhanalaisten lajien esiintymispaikoista omissa metsissään. Parhaiten monimuotoisuutta turvataan ottamalla se osaksi normaalia talousmetsien hoitoa. Metsänomistajat lisäävät monimuotoisuutta ja uhanalaisten lajien säilymistä talousmetsissä lisäämällä lahoppuun ja järeän haavan määrää sekä turvaamalla erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyminen.

Metsien PEFC-sertifioinnilla todennetaan metsien kestävä ja hyvä hoito. Sertifikaatti kertoo siten metsäluonnon hyvästä hoidosta ja ympäristöystävällisyydestä. Toiminnallamme varmistamme, että myös tulevaisuudessa lähes kaikki yksityismetsistämme ovat sertifioinnin piirissä.

Maatalousmaiden monimuotoisuuden ylläpitämisen tehokkaita keinoja ovat erityisesti perinneympäristöjen hoito ja kosteikkojen ja luonnonhoitopeltojen perustaminen. Näiden lisäksi tarvitaan enemmän monimuotoisuuskohteita kuten kosteikkoja, luonnonlaitumia sekä reunavyöhykkeitä pellon ja metsän välissä.

Geenimuunneltujen lajikkeiden viljelyssä ja tuotteiden käyttönotossa on noudatettava varovaisuusperiaatetta ja tiukkoja turvavaatimuksia. Mahdolliseen muuntogeenisen ruoan ja puun tuotantoon on laadittava koko tuotantoketjua koskevat selkeät säännöt.

4. Vesien- ja maaperänsuojelu

Vesiensuojelun tavoitteena on pinta- ja pohjavesien hyvä ekologinen tila. Tähän pääsemme vähentämällä rehevöitymistä aiheuttavaa ravinnekuormitusta, haitallisista aineista johtuvia riskejä, suojelemalla vesiluonnon monimuotoisuutta sekä kunnostamalla vesistöjä.

Maatalouden vesiensuojelun keskeisin työkalu on maatalouden ympäristötukiohjelma. Myös tulevaisuudessa ohjelman keskeiset toimenpiteet liittyvät lannan levitykseen, maan muokkaukseen ja kasvukuntoon sekä ravinteiden pidättymiseen maaperään (mm. kosteikat ja suojavyöhykkeet). Ympäristötuessa on sekä tavanomaiseen että luomutuotantoon sopivia toimenpiteitä. Tavoitteenamme on, että jatkossakin suurin osa maamme viljelijöistä ja peltopinta-alasta on mukana ohjelmassa.

Vesiensuojelun erityisongelmien ratkaisemiseksi on myös kehitettävä nykyistä toimivampia alue- ja jopa tilakohtaisia ratkaisuja. Viljelijät ovat itse vahvasti mukana kehittämässä maatalouden vesiensuojelua. Viljelijöiden ammattitaito ja kokemus tässä työssä ovat keskeisessä roolissa.

Metsätalouden vesiensuojelussa keskeisiä toimenpiteitä ovat kunnostusojituksen ja maanmuokkauksen yhteydessä ravinnekuormitusta vähentävät toimenpiteet. Näitä ovat mm. kaivukatkot, pohjapadot, laskeutusaltaat ja pintavalutuskentät, sekä vesistöjen ja pienvesien varteen jätettävät suojakaistat. Metsien PEFC-sertifiointi edellyttää että kunnostusojitus suunnitelmiin sisältyy toteutettava vesiensuojelusuunnitelma.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyssä tavoitteenamme on kustannustehokas ja oikein kohdennettu vesiensuojelu.

Maaperänsuojelulla turvaamme maaperän ekologisen toimintakyvyn ja ruoan- ja puuntuotannon kannalta olennaisen maan viljavuuden.

5. Tehokas ravinteiden ja jätteiden kierrätys kannattaa myös taloudellisesti

Kannustamme jätehuollon tavoitteiden tärkeysjärjestyksen eli jättehierarkian toteuttamiseen: ensisijaisesti on pyrittävä estämään jätteen synty. Jätelainsäädäntö ei saa hankaloittaa maa- ja metsätaloudessa syntyvien luonnonmukaisten aineksien hyötykäyttöä.

Ruoantuotannossa välttämättömät ravinteet ovat ehtymässä. Hyödyntämällä eloperäisistä aineksista kuten lannasta, oljesta, metsästä, suojavyöhykkeiden kasvustoista ja järvien kunnostuksesta peräisin olevia ravinteita nykyistä tehokkaammin voimme vähentää jätteiden ja mineraalilannoitteiden määrän lisäksi ravinne- ja kasvihuonekaasupäästöjä. Odotamme tämän tuovan elinkeinonharjoittajalle myös kustannussäästöjä. Samalla voimme edistää lämmön ja sähkön tuottamista uusiutuvista energialähteistä, ja maatiloja voidaan kehittää energiaomavaraisiksi.

Kannustamme jätteiden ja tuotannossa muodostuvien sivuvirtojen tehokkaaseen hyödyntämiseen tähtäävän teknologian kehittämiseen.

6. Ratkaisumme ilmasto- ja energiakysymyksiin

Metsätalous toimii merkittävänä hiilinieluna. Sekä maa- että metsätalous tuottavat hyödykkeitä joilla voidaan korvata ilmaston kannalta selvästi haitallisempia raaka-aineita.

Edistämme maaseudun bioenergiälähteiden ja uusiutuvan energian hyödyntämistä tehokkaasti sähkön ja lämmön tuotannossa sekä vähäpäästöisenä liikennepolttoaineena (biodiesel, -etanoli ja –kaasu). Merkittävien maaseudun bioenergian lähde on metsäenergia. Maatalouden bioenergiälähteitä ovat kotieläinten lanta, kotieläintalouden muut sivutuotteet ja peltokasvien biomassassa. Näiden lähteiden hyödyntäminen edellyttää maatilakokoluokan takuuhintaa ja investointitukia.

Maaseudun bioenergiälähteiden hyödyntämiseksi tulee rakentaa hajautetun sähkön- ja lämmöntuotannon järjestelmä. Suuret fossiilisia polttoaineita käyttävät energialaitokset tulee muuttaa bioenergiaa käyttäviksi. Kannustamme myös turpeen, auringon, tuulen ja vesivoiman energiakäyttöä.

Maaseudun elinkeinojen tulee saada korvaus tuottamistaan ilmastohyödyistä. Edellytämme myös metsien luonnontieteellisen hiilinielun ottamista pohjaksi määriteltäessä metsätalouden roolia kansainvälisissä ilmastopöytäkirjoissa.

Pidämme metsät tuottavina ja huolehdimme metsien uudistamisesta jolloin ne sitovat enemmän hiiltä kuin niistä vapautuu. Edistämme puurakentamista - puusta valmistetut tuotteet toimivat tehokkaina hiilen varastoina. Puun energiakäytöllä voimme vähitellen korvata fossiilisia polttoaineita.

Peltoviljelystä ilmaan haihtuva typpi ja karjataloudesta vapautuva metaani muodostavat maatalouden keskeisimmät ilmastopäästöt. Näitä voimme vähentää hyvillä maatalouskäytännöillä. Esimerkkejä keinoista ovat viljelysmaan kasvukunnosta huolehtiminen, lannoituksen tehostaminen, suljettujen ravinne- ja vesikiertojen rakentaminen, nurmiviljelyn edistäminen, peltoviljelyn tuottavuuden ja kotieläinten tuotostasojen nostaminen, kotieläinten rehujenvalmistus- ja ruokintamenetelmien sekä lannan käsittelyn kehittäminen. Maataloustuotannon päästöjä voidaan vähentää myös parantamalla maatilan energiatehokkuutta ja energiaomavaraisuutta sekä lisäämällä tilakohtaista bioenergiatuotantoa.

Suosimalla kotimaista, sesongin mukaista lähiruokaa ja minimoimalla ruokahävikki, voi jokainen suomalainen osallistua ympäristön- ja ilmastonsuojeluun.